

Sygn.akt VIII GC 25/24

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2024r.

Sąd Rejonowy w Białymstoku, VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący – Sędzia Paweł Hempel

Protokolant – Żaneta Kowalewska

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2024r., w B.

sprawy z powództwa **C. B., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe (...) w B.**

przeciwko syndykowi masy upadłości P. K.

o zapłatę

I. zasądza od syndyka masy upadłości P. K. na rzecz powoda C. B., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe (...) w B. kwotę **797,80 zł. (siedemset dziewięćdziesiąt siedem złotych osiemdziesiąt groszy)** wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, o jakich mowa w art.481 § 2 zd.1 kc liczonymi od kwoty 615 zł. od dnia 28 sierpnia 2021r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 387 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, o jakich mowa w art.481 § 2 zd.1 kc od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, w tym: kwotę 287 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego oraz kwotę 100 zł. tytułem zwrotu opłaty sądowej od pozwu.

Sygn.akt VIII GC 25/24

UZASADNIENIE

Powód C. B., prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe (...) w B. w pozwie skierowanym ostatecznie przeciwko syndykowi masy upadłości P. K. (k 28) domagał się zasądzenia kwoty 797,80 PLN wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, o jakich mowa w art.481 § 2 zd.1 kc liczonymi od kwoty 615 PLN od dnia 28.08.2021 do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za wykonane dzieło (615 PLN) oraz tytułem rekompensaty, o jakiej mowa w art.10 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 2013r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2023r., poz.1790), zwanej dalej ustawą transakcyjną (182,80 PLN).

Pozwany syndyk masy upadłości P. K., ustosunkowując się do żądań zawartych w pozwie wniósł o jego oddalenie, wskazując, iż nie kwestionuje istnienia i wysokości dochodzonej wierzytelności pieniężnej, wynikającej z zobowiązania zaciągniętego przez przyszłego upadłego P. K.. Podniósł, iż powództwo nie może być uwzględnione tylko dlatego, że przed wszczęciem procesu doszło do ogłoszenia upadłości P. K.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

P. K., prowadzący w tamtym czasie działalność gospodarczą pod firmą (...) w B., działając jako zamawiający zlecił w sierpniu 2021 roku C. B., prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe

(...) w B., działającemu jako przyjmujący zamówienie, kalibrację tachografu cyfrowego S. w ciągniku siodłowym marki D. (...) o nr rej (...) za wynagrodzeniem w wysokości 615 PLN. Powód wykonał dzieło oraz wystawił fakturę VAT nr (...), opiewającą na kwotę 615 PLN z terminem płatności oznaczonym na dzień 27.08.2021 (k 7). Dzieło wraz z fakturą VAT zostało odebrane przez przedsiębiorcę P. K. bez jakichkolwiek zastrzeżeń. P. K. zaprzestał prowadzić działalność gospodarczą z dniem 31.12.2022, zaś w dniu 03.01.2023 doszło do wykreślenia wpisu dotyczącego jego działalności z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (k 13).

Sąd Rejonowy w Białymstoku prawomocnym postanowieniem z dnia 18 maja 2023r. ogłosił upadłość P. K. jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, ustalając, iż postępowanie upadłościowe będzie prowadzone w trybie określonym w art.491¹ ust.1 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2022r. poz.1520 ze zm.), zwanej dalej ustawą upadłościową (sygn.akt BI1B/GU/244/2023). Do chwili obecnej Sąd upadłościowy nie zmienił, działając na podstawie art.491⁵ ust.2 ustawy upadłościowej, trybu prowadzenia postępowania upadłościowego na ten wynikający z art.491¹ ust.2 ustawy upadłościowej. Powód wytoczył w międzyczasie, a mianowicie w dniu 23.11.2023 powództwo przeciwko syndykowi masy upadłości P. K., co jednoznacznie sprecyzował w piśmie procesowym z dnia 13.02.2024 (k 28).

Rozpoznanie niniejszej sprawy wymagało wcześniejszego przesądzenia dopuszczalności drogi sądowej oraz określenia prawidłowej legitymacji biernej pozwanego. Na potrzeby niniejszego opracowania należało usystematyzować określone rodzaje postępowań upadłościowych jako:

- a) postępowania upadłościowe przedsiębiorców,
- b) postępowania upadłościowe konsumentów o charakterze uproszczonym (art.491¹ ust.1 ustawy upadłościowej),
- c) postępowania upadłościowe konsumentów o charakterze zbliżonym do przedsiębiorców (art.491¹ ust.2 ustawy upadłościowej).

Zanim nastąpił powyższy podział upadłość konsumencka w Polsce ewoluowała. Upadłość osób nieprowadzących działalności gospodarczej funkcjonuje w polskim porządku prawnym począwszy od dnia 31.03.2009. Przedmiotowa instytucja została wprowadzona w życie ustawą z dnia 5 grudnia 2008r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 234, poz.1572). Na początku jej funkcjonowania odmienności w stosunku do modelu obowiązującego u przedsiębiorców, szczególnie na etapie likwidacyjno – zgłoszeniowym nie były tak znaczne jak obecnie. Sędzia komisarz, do którego wierzyciele mieli zgłaszać i zgłaszali wierzytelności cały czas czuwał nad prawidłowością postępowań upadłościowych konsumenckich. Nadal tworzone listy wierzytelności oraz plany podziału funduszy masy upadłości, zatwierdzane przez Sędziego komisarza. Cały czas wyciągi z zatwierdzonych list wierzytelności po zakończeniu lub umorzeniu postępowań upadłościowych konsumenckich stanowiły tytuły egzekucyjne przeciwko upadłemu (art.264 ust.1 ustawy upadłościowej). Stan taki trwał do dnia **24.03.2020**. Przedmiotowa data pozostaje fundamentalna w historii polskiego prawa upadłościowego. Ustawodawca na mocy ustawy 30 sierpnia 2019r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019r. poz.1802 ze zm.) między innymi odebrał S. komisarzom kompetencję weryfikowania i przyjmowania zgłoszeń wierzytelności, przekazując te kwestie syndykom oraz dokonał, można śmiało rzec, rewolucji w postępowaniach upadłościowych konsumenckich. To właśnie wówczas 24.03.2020 został wprowadzony podział postępowań upadłościowych konsumentów, przy czym postępowania upadłościowe konsumentów o charakterze uproszczonym utraciły możliwość kontroli sprawowanej przez zlikwidowanych w tych postępowaniach Sędziów komisarzy, zupełnie zrezygnowano wówczas w tych postępowaniach z tworzenia list wierzytelności oraz jakichkolwiek planów podziału. Legislacja w oparciu o znowelizowany art.491² ust.1 ustawy upadłościowej wyłączył stosowanie między innymi art.145, art.244, art.245, art.337 – 339, art.347 – 356 ustawy upadłościowej. Stan taki co do zasady trwa do chwili obecnej. Oznacza to, iż począwszy od dnia 24.03.2020 tj. od ponad 4 lat w postępowaniach upadłościowych konsumenckich o charakterze uproszczonym (art.491¹ ust.1 ustawy upadłościowej) nie powstają żadne listy wierzytelności, od których niezadowoleni wierzyciele mogliby się odwołać do Sędziego komisarza,

którego w tych postępowaniach po prostu nie ma. W konsekwencji postępowania upadłościowe konsumenckie o charakterze uproszczonym nie generują z chwilą ich zakończenia lub umorzenia żadnych tytułów egzekucyjnych. Art.264 ust.1 ustawy upadłościowej, wymieniony w art.491² ust.1 ustawy upadłościowej, nie może znajdować do tych postępowania zastosowania z tej prostej przyczyny, że nie powstają w nich żadne listy wierzytelności. Powyższe prowadzi do dość nieoczekiwanego wniosku. Postępowania upadłościowe konsumenckie o charakterze uproszczonym nie służą dochodzeniu żadnych należności przez wierzycieli. W przypadku ewentualnego uchylenia planu spłaty wierzycieli, wierzyciel nie dysponujący wcześniejszym tytułem egzekucyjnym w postaci przykładowo prawomocnego orzeczenia sądowego lub ugody sądowej pozostaje z niczym. Ochroną wierzyciela przed takim stanem ma być możliwość dochodzenia swoich wymagalnych należności w procesie sądowym prowadzonym w trakcie postępowania upadłościowego konsumenckiego o charakterze uproszczonym (równoległe do tego postępowania). Wierzyciel może wszcząć taki proces zarówno przed ogłoszeniem upadłości konsumenckiej dłużnika, jak i po jej ogłoszeniu, przy czym z chwilą ogłoszenia upadłości konsumenckiej o charakterze uproszczonym proces o zapłatę może toczyć się wyłącznie przeciwko syndykowi masy upadłości. Wynika to wprost z art.144 ust.1 – 2 ustawy upadłościowej, zgodnie z którym po ogłoszeniu upadłości postępowania sądowe (...) dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i prowadzone wyłącznie (...) przeciwko syndykowi, przy czym syndyk prowadzi je na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym. W konsekwencji w procesach sądowych o zapłatę wierzytelności z chwilą ogłoszenia upadłości dłużnika w trybie art.491¹ ust.1 ustawy upadłościowej nie istnieje żadna czasowa niedopuszczalność drogi sądowej, a jedynie wyłączna legitymacja bierna po stronie syndyka masy upadłości. W zakresie tego rodzaju spraw możemy wyróżnić dwie kategorie:

- 1) procesy wszczęte przed ogłoszeniem upadłości konsumenckiej uproszczonej,
- 2) procesy wszczęte po ogłoszeniu upadłości konsumenckiej uproszczonej.

Począwszy od dnia 24.03.2020 tj. od ponad 4 lat żaden z takich procesów nie powinien zakończyć się odrzuceniem pozwu lub umorzeniem postępowania tylko z tego powodu, że doszło do ogłoszenia upadłości konsumenckiej uproszczonej. Analizując sprawy, o jakich mowa wyżej w punkcie 1, są to procesy zainicjowane przeciwko dłużnikowi, bowiem w momencie ich wytaczania nie było jeszcze ogłoszonej upadłości, ani nie był jeszcze ustanowiony syndyk. Z chwilą ogłoszenia upadłości powinno dojść do podstawienia procesowego. Sąd orzekający powinien zawiesić postępowanie procesowe (art.174 § 1 pkt 4 kpc) i od razu, o ile jest znana osoba pełniąca funkcję syndyka, a musi być znana w związku z ogólnie dostępnym rejestrem (...), podjąć postępowanie procesowe i prowadzić sprawę merytorycznie przeciwko syndykowi masy upadłości aż do wydania wyroku (art.180 § 1 pkt 5 lit.b kpc). Nie ma żadnego usprawiedliwienia tolerowania zawieszenia takich postępowania, w przeciwieństwie do zawieszonych procesów z uwagi na ogłoszenie upadłości przedsiębiorcy. W przypadku bowiem postępowania upadłościowych konsumenckich o charakterze uproszczonym stosowanie art.145 ustawy upadłościowej zostało wprost wyłączone przez art.491² ust.1 ustawy upadłościowej. Gwoli przypomnienia, zgodnie z art.145 ust.1 ustawy upadłościowej postępowanie sądowe (...) w sprawie wszczętej przeciwko upadłemu przed dniem ogłoszenia upadłości o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości, może być podjęte przeciwko syndykowi tylko w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność ta po wyczerpaniu trybu określonego ustawą nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności. Nawet gdyby ustawodawca przeoczył i nie wyłączył stosowania tej normy w art.491² ust.1 ustawy upadłościowej, to i tak nie sposób byłoby ją wcielić w życie, skoro w tego rodzaju postępowaniach upadłościowych nie tworzy się list wierzytelności (nie ma w nich żadnego trybu dochodzenia należności). Przechodząc do spraw, o jakich mowa wyżej w punkcie 2, z jaką mamy do czynienia w niniejszym procesie, są to postępowania sądowe wszczęte już po ogłoszeniu upadłości konsumenckiej uproszczonej. Są one jak najbardziej dopuszczalne, mogą dotyczyć wierzytelności, których wymagalność nastąpiła jeszcze przed ogłoszeniem upadłości, przy czym legitymację bierną w tego typu postępowaniach posiada wyłącznie syndyk masy upadłości (pозwanie samego dłużnika i popieranie powództwa w stosunku do jego osoby powinno prowadzić do oddalenia powództwa z uwagi na brak legitymacji biernej). Prawdą jest, iż tego rodzaju pozwy należało traktować do dnia 24.03.2020 jako zgłoszenia wierzytelności i działając na podstawie art.201 § 2 kpc przekazywać Sędziom komisarzom celem rozpoznania we właściwym trybie. Problem polega na tym, iż począwszy od dnia 24.03.2020 procedura zgłaszania wierzytelności stała się procedurą pozasądową, bowiem syndyk, do którego obecnie zgłasza się wierzytelności nie jest organem sądowym.

Nie ma więc możliwości począwszy od dnia 24.03.2020 traktowania pozwu o zapłatę złożonego po ogłoszeniu upadłości konsumenckiej jako zgłoszenia wierzytelności. Całe dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym względzie, w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1998r. III CKN 654/97 (zbiór komputerowy LEX nr 391827), stało się zupełnie bezużyteczne. Nie ma podstaw do zawieszania tego typu postępowań sądowych, ponieważ art.174 § 1 pkt 4 kpc dotyczy zupełnie innych sytuacji. Nie ma również podstaw do umarzania takich postępowań, ponieważ wydanie wyroku przeciwko syndykowi nie jest ani zbędne ani niedopuszczalne. Wreszcie, nie istnieje w tego typu sprawach żadna czasowa lub trwała niedopuszczalność drogi sądowej. W demokratycznym państwie prawa domniemuje się dopuszczalność drogi sądowej w każdej spornej sprawie. Brak możliwości skorzystania w danej sprawie z ochrony sądowej (czasowo lub trwale) musi wynikać wprost z normy ustawy. Taki przepis w przypadku możliwości dochodzenia wierzytelności po ogłoszeniu upadłości uproszczonej dłużnika nie istnieje. Wprost przeciwnie, wspomniany wyżej art.144 ust.1 – 2 ustawy upadłościowej, stanowi wprost, iż po ogłoszeniu upadłości postępowania sądowe (...) dotyczące masy upadłości mogą być wszczęte i prowadzone, tyle że wyłącznie (...) przeciwko syndykowi. Rzekoma zawisłość sporu między tymi samymi stronami również nie uzasadnia ewentualnego odrzucenia pozwu. Jeszcze raz należy przypomnieć, iż postępowanie uproszczone o charakterze uproszczonym nie służy dochodzeniu wierzytelności, a jedynie docelowemu oddłużeniu osoby upadłego. Wierzyciel niedysponujący tytułem egzekucyjnym w przypadku umorzenia postępowania upadłościowego (art.491¹⁰ ustawy upadłościowej) lub uchylecia planu spłaty wierzycieli, nawet jeśli został w nim uwzględniony, pozostaje z niczym. Powyższą materię w sposób równie analityczny, co przystępny przedstawił dr P. W. w artykule „Wpływ ogłoszenia upadłości konsumenckiej na toczące się postępowanie sądowe – stan prawny po nowelizacji” [(...) Prawnicze 3(71) z 2022 roku, str.83 – 94]. Autor wyjaśnił w nim, iż „wątpliwe jest jednocześnie uznanie, że postępowanie sądowe nie może toczyć się, bo zachodzi przypadek, o którym mowa w treści art.199 § 1 ust.2 kpc, że sprawa pomiędzy tymi samymi stronami o to samo roszczenie jest już w toku, gdyż w postępowaniu upadłości konsumenckiej tytuł egzekucyjny nie powstaje. Finalnie zatem należy rozważyć, czy jest w ogóle podstawa prawna dla odmówienia powodowi prowadzenia postępowania sądowego w sytuacji, gdy została ogłoszona już upadłość pozwanego. Wydaje się, że raczej nie. Postępowanie sądowe winno być prowadzone aż do uzyskania przez powoda wyroku”. Niestety pomimo upływu ponad 4 lat od nowelizacji ustawy upadłościowej niektóre Sądy, w tym Sąd Okręgowy w Białymstoku zdają się nie dostrzegać lub nie przyjmować do wiadomości wprowadzonych przez ustawodawcę zmian w ramach upadłości konsumenckiej o charakterze uproszczonym, powodujących, że cały dorobek judykatury, powstały do dnia 24.03.2020 znajduje zastosowanie wyłącznie do postępowań upadłościowych przedsiębiorców i postępowań upadłościowych konsumentów o charakterze zbliżonym do przedsiębiorców (art.491¹ ust.2 ustawy upadłościowej). Sąd Okręgowy w Białymstoku działając w taki sposób wyrokiem z dnia 28.10.2022 (sygn.akt VII Ga 311/22) w sprawie niemal identycznej jak niniejsza, przyjmując, iż proces wszczęty po ogłoszeniu upadłości konsumenckiej toczył się przeciwko syndykowi masy upadłości odrzucił pozew uznając, iż droga sądowa była niedopuszczalna. Sąd II instancji dopuścił się w ten sposób rażącej obrazę prawa procesowego, ponieważ bezpodstawnie pozbawił stronę prawa do sądu, odmawiając jej merytorycznego rozpoznania, co w demokratycznym państwie prawa nie może mieć miejsca.

Na zakończenie należało przypomnieć, iż stosownie do art.10 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 2013r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2023r., poz.1790) wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o których mowa w art.7 ust.1 lub art.8 ust.1, przysługuje od dłużnika, bez wezwania, rekompensata za koszty odzyskiwania należności, stanowiąca równowartość kwoty 40 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego nie przekracza 5000 złotych. W niniejszej sprawie mieliśmy do czynienia z nieopłaconą w terminie transakcją handlową, z tytułu której służy stronie powodowej przedmiotowa rekompensata w wysokości 182,92 PLN (40 x 4,5731 PLN), a więc w kwocie wyższej niż dochodzona.

Mając powyższe na względzie orzeczono jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu orzeczono w myśl zasady odpowiedzialności za wynik sprawy i kosztów celowych (art. art.98 § 1 – 1¹ kpc w zw. z art.13 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – Dz.U. z 2023r., poz.1144 ze zm.), uznając, iż opłata sądowa od pozwu, której zwrot obciąża pozwanego wynosiła 100 PLN

oraz dodatkowo w myśl § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2023r., poz.1935), czego wyraz stanowi punkt II wyroku.

Sędzia Paweł Hempel